Unge LEVE:

Ungdomsarbeid av og for etterlatte ved selvmord

Ved Christoffer Vestli og Gry Lunde

LEVE, Landsforeningen for etterlatte ved selvmord, har i mange år forsøkt å få ungdomsarbeidet med ungdomsavdelingen Unge LEVE opp og stå – uten helt å lykkes. I februar 2011 inviterte den daværende lederen i Unge LEVE, Lornts Øystein Tønne, til strategisamling på Steinkjer, og dette ble startskuddet for en revitalisering av ungdomsarbeidet. Ungdommene i Unge LEVE er selv med på å bestemme hvordan samlingene skal være.

LEVE har siden etableringen av organisasjonen i 1999 sett nødvendigheten av og viktigheten av å arbeide særskilt med oppfølgingen av unge etterlatte ved selvmord som gruppe. I forbindelse med ungdomsrapporten til forsker Kari Dyregrov "Styrket omsorgsapparat for unge etterlatte ved selvmord" fra 2006, ble det dokumentert at kontakt med andre unge etterlatte er betydningsfullt. Unge LEVE skulle bli en møteplass for dette. LEVE ønsket for ti år siden å satse på fylkeslag med ungdomsrepresentanter plassert lokalt innenfor den etablerte organisasjonsstrukturen bestående av ett sentralledd (sentraltstyre) og fylkeslag/lokallag. Målet var at LEVE skulle kunne tilby etterlatte ved selvmord møteplasser (kafétreff, sorggrupper) for ungdom på lik linje med

voksne. Det viste seg å bli utfordrende – og utfordringene for ungdommene var de samme som for de voksne etterlatte: å være mange nok på samme sted til å kunne etablere sosiale treffpunkter. Resultatet var ofte at ungdomsrepresentanten ble sittende som eneste ungdomsrepresentant i et styre av voksenpersoner, med sporadisk oppmøte og kontakt med annen ungdom. Det lå også en økonomisk utfordring i denne organiseringen, ettersom de færreste fylkeslagene hadde økonomi og overskudd til å arrangere større samlinger lokalt. I perioden LEVE mottok prosjektstøtte fra Extrastiftelsen, som Kari Dyregrov sitt forskningsprosjekt var en del av, ble det avholdt flere ungdomssamlinger i regi av LEVE sentralt. Disse samlingene var for ungdommer over hele

landet og målgruppen var ungdommer i alderen ca. 12–25 år. Da prosjektmidlene gikk ut, forsøkte LEVE sentralt å arrangere en årlig ungdomssamling med egne midler. På disse samlingene var organisasjonsbygging ikke et fokus; samlingene var mer uforpliktende treff hvor det meste var styrt av sentralleddets. Denne mangelen gjorde kontinuitet i ungdomsarbeidet vanskelig. Til tross for ungdom som både ville ha og trengte en arena, var et oppegående nettverk mellom dem fraværende.

I 2011 ble Lornts Øystein Tønne valgt inn i LEVE som ungdomsrepresentant i sentraltstyret. Tønne har selv deltatt på samlinger tidligere, og han så nødvendigheten av å tenke nytt rundt et ungdomsarbeid som aldri helt hadde blitt forløst.

Gruppesamtale under ungdomssamling i Oslo, juni 2013

Organisasjonen har ikke hatt ressurser og overskudd til å gå nøye gjennom ungdomsarbeidet og hvorfor denne delen av LEVEs arbeid aldri helt har lyktes, når enigheten har vært stor om at ungdomsarbeid er viktig og bør være gjenstand for en bred satsning. Med Tønne kom organisasjonsbygging opp som en annen inngangsport til ungdomsgruppen, og troen på at ungdom kan synes det er interessant å tenke og jobbe strategisk med bygging av organisasjon. Å flytte fokuset fra sorgbearbeiding til organisasjonsbygging viste seg å være fruktbart.

Etter Steinkjer har det blitt arrangert ungdomssamling i Trondheim (november 2012), på Geilo (februar 2013), i Oslo (juni 2013) og nå sist i Tønsberg (mars 2014) med cirka 150 deltakere på samlingene totalt. Foreløpig er arbeidet med Unge LEVE organisert som et prosjekt, med finansiering fra Helsedirektoratet, Extra-stiftelsen Helse og Rehabilitering og Stiftelsen Scheibler.

Hva skjer på samlingene?

Samlingene i Trondheim, på Geilo, i Oslo og i Tønsberg har vært tilpasset ungdommenes behov og tilbakemelding, og tilbakemeldingene fra den siste samlingen i Oslo viser at ungdommene langt på vei har fått den typen samling de ønsker selv. Ungdommene ønsker undervisning, både om vanlige reaksjoner og mer faktabasert kunnskap. De ønsker god tid til gruppesamtaler, og de ønsker tid til å være sosiale, men innenfor et fastsatt program. De ønsker tid til å være en del av en større gruppe (dvs. plenumsgruppe for alle de fremmøtte) og mindre grupper (samtalegruppe, arbeidsgruppe mm.). Med andre ord er gruppefølelsen rundt Unge LEVE som fellesskap viktig. De fleste har hatt en felles motivasjon for å komme på samling, og det er å møte andre som har mistet noen i selvmord.

De fleste som har deltatt på samling har fått informasjon om samlingen gjennom nyhetsbrevet LEVENytt, LEVEs og Unge LEVEs Facebook-gruppe.

Kombinasjonen av sosialt samvær og faglig innhold med gruppesamtaler har vist seg å være en god sammensetning under Unge LEVEs samlinger.

En del har blitt rekruttert gjennom fylkeslagene i LEVE. Ungdommene som har deltatt har vært en god blanding av gutter og jenter og godt fordelt innenfor aldersgruppen 17–33 år (egentlig har aldersgrensen vært satt til 18 år på samlinger, men det har blitt gjort unntak for dette). Det har vært god geografisk spredning på hvor de kommer fra/bor, men det er tydelig at det er en hovedvekt fra de største byene. Dette kan skyldes at mange av ungdommene studerer. Majoriteten har mistet søsken eller forelder. Det har vært flere søsken som har deltatt på samlinger, og det har også vært mulig å ta med seg en venn eller kjæreste hvis det å reise alene ikke har vært ønskelig, noe enkelte har benyttet seg av. Så langt har det vært mulig å arrangere samlingene uten at ungdommene betaler deltakeravgift; LEVE har gjennom prosjektmidlene kunnet dekke reise og opphold for alle deltakerne. LEVE har imidlertid fått tydelig tilbakemelding på at deltakeravgift vil gjøre tiltaket mindre attraktivt.

Faglige ressurser og forankring

Det har vært essensielt under samlingene å ha fagpersoner til stede, både som gruppeledere og som backup i tilfelle situasjoner skulle oppstå. Forankringen i LEVE sentralt har vært ivarettatt både gjennom ungdomsrepresentanten(e) i sentralstyret (i prosjektperioden har antall ungdomsrepresentanter i sentralstyret blitt redusert fra to til én), samt prosjektleder.

I tillegg har det vært en prosjektgruppe (tidvis kalt strategigruppe) som har bestått av en del faste representanter og ungdommer som har ønsket å bidra spesielt til den enkelte samlingen. Tidligere leder i Unge LEVE, Lornes Øystein Tønne, og nåværende leder i Unge LEVE, Christoffer Back Vestli, har vært sentrale nøkkelpersoner hele veien, og spiller en tydelig rolle på samlingene. Det har på hver samling vært avsatt tid til diskusjoner rundt Unge LEVEs fremtidige arbeidsoppgaver, evaluering av samlingen og en overordnet kommunikasjonsstrategi. Unge LEVEs lukkede Facebook-gruppe for alle som har vært på samling har vært sentral hele veien i å bygge fellesskapsfølelse og ha løpende kontakt som gruppe.

Det har også blitt etablert en spotify-liste med sanger som deltakerne har lagt til, bestående av sanger som betyr noe spesielt for hver enkelt.

De fleste utfordringene Unge LEVE har møtt i løpet av prosjektperioden har sammenheng med hvordan ungdomssamlingene har blitt organisert. En utfordring bør nevnes særskilt: Hvordan skal Unge LEVE forholde seg til ungdommer med psykiske problemer, ungdommer med selvmordstanker og tidligere selvmordsforsøk bak seg, ungdommer med rusproblemer? Prosjektgruppa har diskutert dette både internt og med LEVEs sentralstyre, og på framtidige ungdomssamlinger vil dette bli løst ved å ha en faglig ressursperson til stede som ikke er knyttet opp til gruppesamtalene, men som er til stede for de ungdommene som har behov for en samtalepartner (én-til-én) i løpet av samlingen. I tillegg vil det bli avsatt ressurser til førstehjelpskurs: Flere av ungdommene som har vært med på mer enn én samling, har ytret ønske om å få delta på Vivat-kurs. Dette vil være et viktig grep ettersom ungdommene fungerer

som likemenn for hverandre, og også er de som ofte først fanger opp eventuell suicidalitet i gruppa. Kompetanse gir større trygghet – også innad i gruppen.

Organisasjonsbygging: Hva er Unge LEVE?

Unge LEVE kan ses på på to ulike måter:

- 1) Unge LEVE er per i dag en prosjektgruppe som planlegger og tilrettelegger for samlinger, og som gjennom kontakt med moderorganisasjonen, moderorganisasjonens fylkeslag og andre ressurspersoner legger til rette for og bistår ungdomsinitiativ i hele landet.
- 2) Unge LEVE er de ungdommene som har vært på samling, og som sammen skaper og opprettholder et nettverk seg i mellom. Kombinasjonen av 1) og 2) har etablert en ny ungdomsarena for unge etterlatte ved selvmord, av og for ungdom, som både er mer stabil og dynamisk enn tidligere initiativ i LEVE. Med andre ord er grunnmuren for videre organisasjons- og nettverksbygging lagt. Samspillet mellom LEVE og Unge LEVE, og ivaretagelsen av

Christoffer Back Vestli (f. 1987) er statsviter med spesialisering i komparativ politikk fra Universitetet i Bergen, Keele University og Universitetet i Oslo. Han har vært leder i Unge LEVE siden 2013, og sittet i LEVEs sentralstyre siden 2012.

Gry Lunde (f. 1976) er daglig leder i LEVE – Landsforeningen for etterlatte ved selvmord. Hun er cand. philol med hovedfag i allmenn litteraturvitenskap og har en master i psykososialt arbeid.

et sterkt fellesskap mellom unge etterlatte, har gjort dette mulig, og vil være avgjørende også for videre utvikling av Unge LEVE. Det viktigste vil imidlertid alltid være å ha ungdommen som drivkraft og sørge for at styringen kommer nedenfra, fra ungdommen selv.

Sørgelige greier – en forestilling om å miste og finne seg selv igjen

4.–6. april, studio 64 Majorstua, Oslo.

Teaterforestillingen er et samarbeidsprosjekt mellom Bacalo performance company og LEVE Oslo. Marianne Lorentzen har regi og Morten Lorentzen har skrevet manus. Marthe H. L. Mathiesen, Sigrid Marie Refsum, Åse Svenneby Mjelva og Sissel Rostøl Bakken er skuespillere med erfaring som etterlatte – de gjør inntrykk. Knut Reiersruds gitar er blå, og løfter scener og sceneskift.

Forestillingen Sørgelige greier – en forestilling om å miste og finne seg selv igjen – spinner rundt Livets danseskole. Vi møter fire jenter med helt forskjellige posisjoner i hvordan de lever med tapet, ulike situasjoner de kommer opp i, ulike følelser og ulik håndtering – de viser hvor forskjellige erfaringen kan være, selv om det å ha mistet noen i selvmord er felles.

Forestillingen har fine sceneskifter og tempo, skuespillerne bruker hele scenen og er rundt publikum – den veksler med scenelys og mørke, alvor og humor, lett og intens dialog, skjør dans og sang. Sørgelige greier er en modig forestilling som går foran og oppfordrer til å sette selvmord og psykisk helse på agendaen i et felles, offentlig rom.